

орієнтованого характеру. Диспропорція між кількістю змістових модулів нормативної і варіативної дисциплін теж є дещо незрозумілою.

На основі результатів їх порівняння зі змістом економічної підготовки радянських часів для споріднених спеціальностей ми припускаємо, що більшість з 35 змістових модулів дисципліни «Економічна теорія» є темами, що традиційно розглядалися в освітньому процесі професійної підготовки ФХП, та до яких були механічно додані теми, що формально відповідають вимогам ринкової економіки. Змістові модулі дисципліни «Економіка та організація промисловості», вірогідно, теж є темами з традиційного переліку, який у відповідь на перехід від командно-адміністративної до ринкової системи було скорочено зі збереженням лише «нейтральних», «універсальних» тем, що відповідають економіці будь-якого типу.

Виходячи з того, що одним з педагогічних завдань соціально-економічної підготовки майбутніх фахівців є розвиток особистісних якостей студентів, а варіативна частина професійної підготовки передбачає, у тому числі, урахування регіональних потреб, ми вважаємо, що варіативні дисципліни могли б певною мірою компенсувати виявлені недоліки нормативної частини програм підготовки у контексті формування економічної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, напряму підготовки 0902 «Інженерна механіка», за професійним спрямуванням «Обладнання хімічних виробництв і підприємств будівельних матеріалів», 2003 р.

Хроленко М.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

ПЕДАГОГІЧНА ЕКОЛОГІЯ ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Згідно з Державними освітніми стандартами вищої освіти України у навчальні плани вищих педагогічних навчальних закладів включений курс „Основи екології”. Обов’язковий мінімум змісту екологічної освіти однаковий для всіх педагогічних спеціальностей. Однак ми вважаємо, що курс екології повинен бути скоректований у відповідності з педагогічної спеціальністю. Екологія для майбутнього вчителя початкової школи повинна бути професійно спрямованою. Саме такий курс зможе допомогти майбутньому вчителю розібратися не тільки у традиційних (загальних) питаннях екології, але й навчитися використовувати здобуті екологічні знання та вміння у професійній діяльності, насамперед у екологічній освіті учнів.

Екологічна освіта є об'єктом дослідження багатьох учених. Основні підходи, принципи, мету та педагогічні умови ефективності екологічної освіти і виховання розкрито у працях С.В. Алексєєва, С.М. Глазачева, А.Н. Захлебного, І.Д. Зверева, І.Т. Суравегіної. Питання теорії і практики формування відповідального ставлення до природи відображені у працях О.В. Вознюка, Н.Ж. Дагбаєвої, О.П. Коваленко, В.В. Савельєвої, А.П. Сидельковського. Екологічна підготовка майбутнього вчителя розглядалася С.В. Алексєєвим, О.А. Бідою, Г.В. Ковальчук, Н.С. Назаровою, О.С. Сластьоніною, С.В. Совгірою та ін.

Існує також чимало наукових досліджень, які присвячені розробці спеціальних курсів екологічної спрямованості для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Так, О.В. Миронов пропонує інтегрований курс екології для майбутніх учителів. С.В. Совгіра доводить необхідність поєднання основ екології з методикою її викладання. Д.Ю. Бойчук, М.С. Гончаренко, М.І. Дробноход, О.І. Салтовський та інші стоять на позиції впровадження обов'язкового курсу соціальної екології. А ось Л.М. Міфтахова пропонує ввести не спецкурс у підготовку майбутніх учителів, а комплекс предметів екологічного змісту. Водночас професійна спрямованість курсу екології саме для майбутніх учителів початкових класів не була об'єктом спеціального дослідження. Тому ряд питань у цьому напрямку потребує поглибленого вивчення, осмислення, пошуку нових продуктивних форм та методів активізації процесу екологічної освіти студентів.

На нашу думку курс екології для майбутніх учителів початкових класів повинен мати педагогічне спрямування, тому ми пропонуємо назвати його "Актуальні проблеми педагогічної екології". Предметом вивчення педагогічної екології є взаємовідносини людини з природним довкіллям і шляхи педагогічної оптимізації цих відносин. Тобто педагогічна екологія являє собою науковий і освітній напрям екології, який розглядає взаємовідносини людини (як істоти біологічної та соціальної) та оточуючого природного середовища з точки зору можливості їх педагогічної оптимізації, і концептуальні основи педагогічної оптимізації цих відносин [1, с. 286].

Мета впровадження спецкурсу – максимально сприяти формуванню екологічної свідомості майбутніх учителів початкових класів, активної екологічної позиції, практичної готовності студентів до екологічної освіти і виховання учнів.

Спецкурс „Актуальні проблеми педагогічної екології” спрямований на розв'язання наступних завдань: подолання стереотипу технократичного (антропоцентричного) мислення у питаннях охорони навколишнього середовища; формування активної конструктивної екологічної позиції студентів і почуття відповідальності за екологічну безпеку; оволодіння майбутніми педагогами нормами екологічно грамотної поведінки та уміннями приймати екологічно грамотні рішення щодо навколишнього середовища, аналізувати стан довкілля; обґрунтування соціально-екологічних принципів раціонального природокористування, адекватних переходу України до ринкових відносин; виявлення загальних проблем взаємовідносин людини та

природи і шляхів їх вирішення з точки зору їх педагогічної оптимізації тощо [2, с. 64].

Таблиця 1

**Орієнтовний тематичний план спецкурсу
„Актуальні проблеми педагогічної екології”**

Тематика	Організаційна форма	Кіль-ть годин	Прогнозовані результати
1. Проблеми оптимізації та гармонізації взаємовідносин суспільства і природи. Педагогічна екологія.	лекція- повідомлення	2	Усвідомлення значення педагогічної оптимізації відносин суспільства і природи.
2. Роль екологічної освіти та виховання у вирішенні екопроблем сучасності. Екологічна свідомість особистості педагога – важлива передумова ефективного формування екосвідомості учнів.	лекція- повідомлення, семінарсько- практичне заняття.	2 2	Усвідомлення значення соціально-професійного призначення педагога.
3. Концепції права, моралі та етики в екологічній свідомості. Вплив виду цивілізації та менталітету нації на зміст екосвідомості.	круглий стіл	2	Удосконалення правової та педагогічної культури
4. Проблеми та завдання формування екологічної культури та свідомості особистості.	лекція- повідомлення семінарсько- практичне заняття.	2 2	Піднесення професійної компетентності
5. Методи діагностування та аналізу екологічної свідомості учнів.	психолого- педагогічний тренінг	4	Піднесення професійної компетентності
6. Шляхи і засоби формування та розвитку екологічної культури та свідомості студентів.	лекція- повідомлення семінарсько- практичне заняття.	2 4	Активізація роботи, спрямованої на особистісно професійне вдосконалення
7. Розв’язання екологічних задач.	лабораторний практикум	6	Формування творчої особистості педагога
8. Заходи, спрямовані на забезпечення екологічної спрямованості дозвілля школярів.	командна ділова гра	2	Активізація інтересу до новітніх освітніх технологій
9. Навчально-методична конференція на тему „Соціально-екологічна політика України”.	конференція	2	Збагачення гуманітарно-правової культури фа-хівця.
Разом 32 години			

Розробка автора

Особливо слід відмітити, що зміст і методична побудова розробленого спецкурсу об'єктивно відображає взаємозв'язки з іншими курсами, сприяє фундаментальності міжпредметних і міжциклових зв'язків, а також підвищенню наступності та практичної спрямованості навчання. Так, у кожному тематичному розділі зосереджена увага на можливостях педагогічної оптимізації відносин і проблем, що вивчаються, спрямованих на вирішення двох основних завдань: сприяти ефективному формуванню екологічної свідомості студентів і навчити використовувати набуті знання, вміння і навички у професійній діяльності, виховуючи такі ж особистісні якості в учнів.

Спецкурс „Актуальні проблеми педагогічної екології” має гнучку навчально-інформаційну модель побудови, яка складається з двох частин: теоретичної і практичної. Ураховуючи специфіку спеціальності майбутніх учителів початкових класів, у теоретичну частину цього спецкурсу включені питання світоглядного, морально-правового, естетичного характеру, а також питання, що розкривають соціальну і педагогічну значущість виховання екологічної культури та формування екологічної свідомості майбутніх педагогів. Практична складова курсу спрямована здебільшого на розвиток і удосконалення педагогічних умінь студентів здійснювати еколого-педагогічний моніторинг ставлення учнів до природи, екологічне прогнозування, проводити екологічну експертизу, а також діагностувати рівень та аналізувати особливості структури екологічної свідомості. Орієнтовний тематичний план запропонованого курсу подано в таблиці 1.

Форми і методи, що використовуються для досягнення мети спецкурсу, є здебільшого інтерактивними: лекції (лекції-бесіди, лекції-дискусії), семінарсько-практичні заняття (семінари-дискусії, семінари-тренінги), лабораторний практикум, індивідуальні консультації, мозковий штурм, ділові ігри, круглий стіл та інші.

Спецкурс супроводжується також інформаційними технологіями навчання: мультимедія, відео – та аудіо записами.

Отже, професійне спрямування курсу екології продиктовано необхідністю сформувати високий рівень екологічної свідомості в учнів. Переконані, що лише педагог, для якого властивий такий рівень, може сформувати його в інших, адже власний приклад завжди був важливим педагогічним прийомом. Ми вважаємо, що запропонований спецкурс „Актуальні проблеми педагогічної екології” матиме позитивний вплив та сприятиме ефективному формуванню у майбутніх учителів початкових класів екологічної свідомості екоцентричного типу.

Список використаних джерел:

1. Дерябо С.Д. Экологическая педагогика и психология. Учеб. Пособие для студ. вузов / С.Д. Дерябо, В.А. Ясвин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 480 с.
2. Львовичкіна А.М. Екологічна психологія / Львовичкіна А.М. – К.: Міленіум, 2003. – 122 с.